

A megőrült boldogtalanság

Egyesekben olykor megőrül a boldogtalanság.

Néha úgy hiszem, úgy képelem, nincs is már szerelmük, gyerekük, pörköltjük – de még marinírozott halszeletük se, à la Tourbigó kétfelé vágott tojással, bizony, már az sincsen nekik. A beszélgetésük pedig csupa méreg, fűrdővizük tetején csak leázott piszok úszik, néha sem szerelem, s a legszebb őszi sétájuk is csak gyalázatos kötelesség az egészség végett. Mert egészségesek szeretnek lenni, nagyon. Hogy elárasszanak mindent, mint valami levakarhatatlan lepedék... Ennek az árnak egyik legnagyobb darabja egy Kiss Péter nevű szocialista politikus. Kiss Péter nem volt mindig szocialista politikus, volt gyerek is, szemefénye két embernek legalább, szépen kosztolt, cseperedett, s lett, ami lett. De sajna, hiányzott belőle III. Richárd elhatározása legalább. Nem döntötte el, hanem megmagyarázta, mindig. És Kiss Péter szerint Orbán Viktor olyan, mint Gömbös Gyula. Sokan leírták, milyen is volt ez a kijelentés – éppen olyan, mint egy elhanyagolt reterát. Kár, hogy az MSZP jelenlegi elnöke, a külügyminiszterként oly simulékony és néha, messziről, ködben egészen európainak tűnő Kovács László is kiállt tag- és elvtársa mellett, megpróbálva megmagyarázni a megmagyarázhatatlant. Mit várjunk akkor Kiss Pétertől, akinek BIT-elnöksége idején (1990), a választási kampányban lelkes ifjú szocialisták mázolták át a Fidesz választási plakátjait „zsideszre”. 1990-ben zsidesz, nyolc év múlva pedig Orbán Viktor a Gömbös Gyula.

Persze ugyanezt az aljasságot le lehet írni sokkal árnyaltabban, finomabban – vagy inkább sunyibban és gyávábban is. Popper Péterről beszélünk most, mert beteg a világ, és ahelyett, hogy például – Hamvas Béla szavaival – szentgyörgyhegyi bort kortyolnánk, és Pindarost, Dantét vagy Keatset lapozgatnánk, olvassuk ezt a pszichológust, elment az eszünk tényleg. Nevezett a Népszabadság december 4-i számában nekiáll félni, természetesen a Fidesz vezette koalíciós kormánytól, és nagy félelmében a tervezett adórendéség kapcsán így szól olvasóihoz: „Am ez a legújabb ötlet, egy felfegyverzett civil testület rászabadítása a lakosságra, átlép egy fontos határt, amely a demokráciát a diktatúrától elválasztja. Éppen jogosítványának parttalansága miatt. Régi történelmi reminiscenciák derengenek fel. A gyönyörű német város, München... Az én születésem éve...”

Elolvassa ezt az ember, és sejti már, ó, mennyire sejti, mikor is születethetett mindannyiunk nagy öröme a doktor

úr... És ha fellepözzük a Ki kicsodát, ám itt a bizonyosság: dr. Popper 1933-ban született. 1933-ban (január 30-án) jutott hatalomra Hitler. Így áll össze ez a kis elkent, trágyaszagú popperádia: Orbán Viktor egyenlő Adolf Hitler... Pedig ez már nem az a verseny, hogy ki tud nagyobbat mondani. Higgye el, pontosan látom önt, ahogy leírta ezt. Megsimogat-ta többször is a szemével, és bátornak érezte magát. Aztán felhívta a kedves barátait, akiknek ad a véleményére, és ők is mind azt mondták, hogy „ejnye, a cudar mindenit, de nagyon bátor vagy te, Péter!”... Ennyi az önök bátorsága. És

érdekében – nem is tehet mást. Akkor ez akár kényszerként is felfogható...”

K. L.: „Én ezt jogosnak is tartom. És tudom, hogy Stumpfék kutatásaiban ez fontos szempont volt. Ezt ők jól látták, és valóban, Magyarországon óriási és nem eléggé nyilvánvaló problémája volt a mindenkor demokratizálási folyamatnak, hogy a minisztériumi apparátusoknak meg a különféle közhivataloknak nagy a hatalmuk. És ezek olyan konzervatív csoportok voltak mindig, amelyek mindenféle változásnak és megújulásnak ellenálltak. Tehát ha a Fidesz megtöri ezeknek az apparátusoknak az ellenállá-

MARABU RAJZA

tudja, doktor úr, az a szomorú, hogy egy szerkesztő sem akadt, aki szólt volna telefonon, hogy „te, Péter, ezt azért nem gondold komolyan”, esetleg, hogy „Péter, ezt nem vagyok hajlandó közölni”. No sebj! Legalább fel vagyok mentve az udvariasság kötelme alól, meg aztán, önök szerint akkor voltunk utoljára tisztességes, rendes gyerekek, amikor hazugnak neveztük Antall József kormányát.

Arról szól most a magyar sajtó, amiről 1990 és 1994 között: a köztársaság harmadik szabadon választott kormánya – csakúgy, mint az első – antidemokratikus, esetenként náci vagy fasiszta, de mindenképpen rasszista és kisebbségellenes, továbbá tehetségtelen, ostoba, semmi sem érdekli, csak a hatalom, politikai alapon üldözi a szakembereket, elképesztő a leváltási hullám stb. Ez utóbbi hisztériával kapcsolatban érdemes elolvasni a Mozgó Világ novemberi számát, amelyben Rádai Eszter beszélget Kéri László politológussal. Idézzünk ebből egy hosszabb részletet:

R. E.: „Visszatérve még egy kicsit a személyesrékre: az Antall-kormány ilyesfajta törekvései annak idején hihetetlen nagy botrányokat kavartak, ráadásul nem voltak igazán sikeresek. És azt is tudjuk ma már, hogy az ő törekvéseik – a jók is – az apparátusok ellenállásán bicsaklottak ki. Ezek az apparátusok 1994 után az SZDSZ-es minisztereket és államtitkárokat is sorra megvezették, csak a velük együtt szocializálódott szocialista politikusok tudták igazán kezelni őket. Nem gondolja, hogy a Fideszt ez a felismerés vezeti, amikor hajthatatlan a személyesrék, az elit leváltása ügyében?”

K. L.: „De. Egészen biztosan.”

R. E.: „De akkor – saját jól felfogott

sát, erejét és hatalmát, és a minisztériumokat visszaszorítja oda, ahová valók (cserébe persze lesz egy örült nagy miniszterelnöki hivatal, amelyik a kormányzásban a súlypontot adja), akkor én ennek nem vagyok ellene. (...) Igen, meg kell törni az apparátusok hatalmát, mert eszméletlen rejtett erővel rendelkeznek. Ha erre megy ki a generációcsere, akkor legyen. De ha a generációcsere nem jár együtt a struktúrák minőségi változásával, akkor megmarad a személyesrék – érdektelen – szintjén az egész.”

R. E.: „De ha így van, akkor nem logikus lépés-e, hogy bebiztosítsák magukat a médiában is? Hiszen emlékezzünk vissza, 1990 és 1994 között bárkit akartak leváltani, boldog-boldogtalant, fölhordadt az egész média, és ezt ma már önkritikusan mondom. Ma már azt gondolom, ez hiba volt.”

Nos, fontos ez a részlet, még akkor is, ha nem hiszek az apparátusok ellenállásán elvázott SZDSZ-es miniszterek mítoszában, akkor is, ha nyilvánvaló, hogy a mai kormány törekvéseiben a struktúrák minőségi változtatásának igénye érhető tetten – kap is érte eleget szegény! –, és végül úgy gondolom, tényleg van miért önkritikát gyakorolnia a sajtónak.

Fontos ez a részlet, mert kiderül belőle, hogy néha, sőtét hátsó szobákban bevallanak egymásnak néhány dolgot. Ők is... De az igazi nyilvánosság más marad. Az igazi nyilvánosságban polgárháborús a hangulat, a ritka „békés” pillanatok pedig velőig ható cinizmus és gyűlölködés lengi be.

Szabó Miklós szerint – ő az a szép bajszú történész, aki szerint az SZDSZ-en kívüli világ egy nagy, gömbölyű horstha összeesküvés – „a Fidesz agyonpropagált programja, ha nem is egészen

kimondva, de jól kivehetően, célként a rendszerváltás folyamatában deklarált társadalmi csoportok szanalását tűzi ki. Mert a Fidesz középosztály-mentési programja lényegében ezt jelenti” (Népszava, december 3.) Hogy ez tulajdonképpen miért is lenne baj, nem tudni, de nem ez az igazán érdekes. Hanem az, hogy Tamás Gáspár Miklós ezzel szemben azt bizonygatja, hogy a Fidesz vezette kormány önző osztálypolitikát folytat, és cserbenhagyja társadalmunk leszakadó, „kannás bort és csavarlazítót fogyasztó” tömegeit. Így aztán TGM szerint eljött az ideje egy alapos és gyökeres baloldali fordulatnak. Nyilván nehez lehet Washington és a Mérék utca között napi szinten egyeztetni a b...gatás fő csapásirányát, addig is, míg sikerül, képzeljük el a szemináriumokat, amelyeken TGM végrehajt egy gyökeres baloldali fordulatot Horn Gyulával és Kiss Péterrel (Popper a háttérben orgonál). Az éjszakába nyúló fordulat közepén táján Horn felkiált: „Komcsik, bibsik, ki a gátra!” (igen, ezt Horn Gyula úr jegyezte meg a választások éjszakáján, szegény), és TGM már szereti ezt a végtelenül elmés csasztsukát, ezzel szellemesnek találja, már fízlelgeti... Aztán a nagy szakszervezeti tüntetés élére állnak ők, mert most eljött az MSZOSZ ideje, azé az MSZOSZ-é, amelyik annyira imádta a Bokros-csomagot, annyira meg volt elégedve a 0,5 – azaz fél! – százalékos nyugdíjemeléssel, hogy egy szép, kövér, gerinces kussolással ünnepelet...

Mindegy, azt hiszem. Fárastó és kilátástalan dolog példákat sorolni. Ők és mi tényleg nem élünk egy világban.

„(...) s a szocialisták hiába hirdetik, s olykor hiszik is magukat a Béke és Emberközösség külön-professziójú harcosainak; ők csak lépéssel tovább mennek még ezen az úton s a Faj és a Nemzet még mindig magas, még mindig önzetlen, az egyén közvetlen céljain túlnyúló harcait cserélik meg pusztán az egyén minél jobb megélhetéséért küzdő szövetkezetek immár egyenesen s beavatottan anyagi célú harcaival. Kenyerért küzdeni bizonyos nyál vagy évs vitális dolog a testi és praktikus életben: de ki ezt a küzdelmet avatja az emberi kultúra tégelyévé – mint a szocialista frásztudó –, az máris azonosítja az emberi kultúrát az állattal.” Ezt Babits Mihály írta az Irástudók árulása című tanulmányában – pedig nem láthatta előre szegény, hogyan tud a szocializmus mélyebbre süllyedni annál is, ahol születése pillanatában volt. Nem látta ő az MSZP-t és az SZDSZ-t, amely úgy készül összeolvadni most, hogy az utóbbi, a kisebb látszólag beleolvad a nagyobbikba – valójában azonban a maga képepe formájában, majd hammm! bekapja...

„A Kor lelkét az irástudóknak kell keresni. Ők mozgatták a század lépteit: hatalmuk egyre nagyobb e papiros korban. A modern újságírás mindjobban fölment a tömeget a gondolkodástól, kész gondolatokat szállítva nekik, hogy beteljesedjen a munkafelosztás, amely differenciáltabb szervezetekben mindtökéletesebb.” Ezt is Babits írta, ugyanott. És el sem tudta képzelni, mivé válik az újságírók hatalma e beteg század végére. El sem képzelhette szegény, mekkora harc lesz megtörni ezt a hatalmat...

Bayer Zsolt

főtanácsadó

Magyar Millennium Kormánybiztosi Hivatal

Tamás Gáspár Miklós: Új osztálypolitika (november 18–19.) vitacikkéhez eddig hozzászóltak:

Eörsi István: Az osztályelemzés dicsérete (november 27.)

Debreczeni József: Új Kommunista Kiáltvány? (december 4.)

Vitányi Iván: Találkozás a baloldalon (december 11.)

Verő László: Új Polgári Kiáltvány (december 17.)

Schmidt Mária: Búcsú a racionalizmustól (december 18.)

Dr. Papp György: Az új osztályúraelosztási politikája (december 28.)